

CENAZE ESNASINDA HÜZÜNLENİRDİ*

Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Alâ külli hâlin ve fî külli hîn... Âlâ neâmihi'z-zâhîretü ve'l bâtîneh... Ve âlâ külli hâl... Ve'ssalâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ ve senedinâ muhammedin ve âlihî ve sahbihî ecmaîn... Ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn.

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân... Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llâh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llâhu teâlâ aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesetin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin ve sahibehâ fi'n-nâr...

Kâne'n-nebiyyü kemâ ruviye ennehû kân:

كَانَ إِذَا شَهِدَ جَنَازَةً أَكْثَرَ الصُّمَاتِ وَأَكْثَرَ حَدِيثِ

نَفْسِهِ

(ابن المبارك وابن سعد عن عبد العزيز بن أبي داود مرسلًا)

RE. 536/6 (*Kâne izâ şehide cenâzetin, eksere's-sumâte, ve eksere hadîse nefsihî.*)

Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Allah'ın selâmı, rahmeti ve bereketi, ihsanı ve

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

ikramı dünyada ve âhirette üzerinize olsun. Rabbimiz iki cihan saadetine cümlenizi nâil eylesin.

Peygamber SAS Efendimiz'in mübarek âdetlerinden, îtiyatlarından, hâlinden, şemâilinden, sîretinden rivayetleri okumaya devam ediyoruz.

Bu hadîs-i şerîflerin okunmasına ve izah edilmesine başlamazdan önce, Peygamber Efendimiz Muhammed-i Mustafâ Hazretleri'ne bağlılığımızın, sevgimizin, saygımızın, bir nişanesi olmak ve rûh-ı pâkine takdim kılınmak üzere; ve onun cümle âlinin, ashabının, etbainin, ahababının ruhlarına hediye olmak üzere; sâir enbiyâ ve mürselîn ve cümle evliyâullah ve mukarrabînin ruhlarına ve hâsseten Ümmet-i Muhammed'in müşidleri olan ulemâ-i muhakkikîn verese-i nebî sâdât ve meşâyih-i turuk-ı âliyyemizin ruhlarına hediye olsun diye;

Bu hadîs-i şerifleri bize kadar nakil ve rivayet eylemiş bulunan bütün hadis alimlerinin ve râvilerin ruhlarına; ve eseri te'lif eylemiş olan Gümüşhaneli Ahmed Ziyâüddin Hocamız'ın ve kendisinden feyiz aldığımız Hocamız Muhammed Zâhid-i Bursevî'nin ruhlarına hediye olsun diye;

Bu beldeleri fetheden fatihlerin, Fâtih Sultan Mehmed Hanın, şehidlerin, gazilerin, mücahidlerin ruhlarına hediye olsun diye; bu beldeyi düşmanlardan korumuş ve temizlemiş olan mübareklerin ruhlarına hediye olsun diye;

Cümle hayır ve hasenât sahiplerinin ve bilhassa içinde toplanıp, ibadet edip hadis-i şerifleri

okuduğumuz şu caminin bânîsi İskender Paşa Hazretleri'nin ve tekrar tekrar tamir ve tevsi eyleyenlerin kendilerinin ve geçmişlerinin ruhları için;

Uzaktan ve yakından bu hadîs-i şerifleri dinlemek üzere gelmiş olan siz mübarek kardeşlerimizin ahirete göçmüş bütün sevdiklerinin ve yakınlarının ruhları için;

Biz yaşayan müslümanların da Rabbimizin rızasına uygun ömür sürüp, sünnet-i seniyye-yi Nebevî'ye temessük eyleyip, Kur'ân-ı Kerîm'in yolunda yürüyüp, Rabbimizin rızasına vâsıl olup, cennetiyle ve cemâliyle müşerref olmamız için bir *Fâtiha*, üç *Ihlâs- ı Şerîf* okuyalım, öyle başlayalım, buyurun!

a. Cenazede Tefekkürü Çok Olurdu

Mukaddimedede metnini okuduğum hadis-i şerif, *Râmûzü'lEhâdîs* isimli hadis kitabının 536. sayfasındaki 6. hadis-i şeriftir.

Rivayet edilmiş ki:¹

كَانَ إِذَا شَهِدَ جَنَازَةً أَكْثَرَ الصُّمَاتِ وَأَكْثَرَ حَدِيثِ
نَفْسِهِ

(ابن المبارك وابن سعد عن عبد العزيز بن أبي رواد مرسلًا)

¹ İbn-i Sa'd, *Tabâkât*, c.I, s.385; Abdül'aziz ibn-i Ebî Râved Rh.A'ten.

İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.338; İbn-i Hacer, *Lisâ-nü'l-Mîzân*, c.III, s.68, no:257; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.158, no:18511; *Câmiü's-Sağîr*, c.II, s.191, no:6732.

RE. 536/6 (*Kâne izâ şehide cenâzetten, eksere's-sumâte, ve eksere hadîse nefsihî.*)

(*Kâne izâ şehide cenâzetten, eksere's-sumâte*)
“Peygamber SAS vazife yapmak, namazını kılmak, dua etmek üzere bir cenazede hazır bulunduğu zaman, çok sükût ederdi; (ve *eksere hadîse nefsihî*) ve kendi nefesine, kendi kendine konuşması çok olurdu.”

Peygamber Efendimiz'de *hadîs-i nefis* yani mülâhaza, tefekkür, kendi kendisine, içinden derin derin düşüncelere dalma çok olurdu.

İkinci rivayet:²

كَانَ إِذَا شَهِدَ جَنَازَةً رُئِيَ عَلَيْهِ كَابَةٌ وَأَكْثَرَ

حَدِيثَ النَّفْسِ

(طب. عن ابن عباس)

RE. 536/7 (*Kâne izâ şehide cenâzetten, rüiyet aleyhi keâbetün, ve eksere hadîse'n-nefs.*)

(*Kâne izâ şehide cenâzetten*) “Peygamber SAS Efendimiz bir cenazede hazır bulunduğu zaman, (*rüiyet aleyhi keâbetün*) üzerinde mahzunluk, gamlılık, kederlilik havası görünürdü. (Ve *eksere hadîse'n-nefs*) Ve kendi kendine tefekkürü, mülâhazası, kendi nefsiyle söyleşmesi, içinden düşünmesi çok olurdu.”

² Taberani, *Mu'cemü'l-Kebir*, c.XI, s.106, no:11189; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.158, no:18512; *Feyzü'l-Kadîr*, c.V, s.185, no:6733.

Üçüncü rivayeti de okuyalım:³

كَانَ إِذَا شِيعَ جَنَازَةً عَلَى كُرْبِهِ وَأَقَلَّ الْكَلَامَ
وَأَكْثَرَ حَدِيثِ النَّفْسِ

(الحاكم فى الكنى عن عمران بن حصين)

RE. 536/7 (*Kâne izâ şeyyia cenâzetem alâ kerbuhû, ve ekalle'lkelâme, ve eksera hadîse'n-nefsi*)

(*Kâne izâ şeyyia cenâzetem alâ kerbuhû*)
“Cenazeyi teşyî ettikleri, uğurladıkları zaman kabristana, âhiret alemine, hüznüleri, üzüntüsü yükselir, ziyadeleşir; (*ve ekalle'l-kelema*) sözünü az söyler, sözü azalır; (*ve eksera hadîse'n-nefsi*) kendi kendine mülâhazası, kendi içinden tefekkürü çoğalırdı.”

Muhterem kardeşlerim!

Bu hadîs-i şerîflerin biraz izahına geçelim. Ölüm acı ve gerçek bir hadise. Hepimizin çevresinde, hepimizin başında. Yaşayan herkes ölümü tadacak. Ölümden kaçmak ve kurtulmak mümkün değil. Ve ölümün ne zaman olacağını, nerede olacağını da bilemiyoruz. Ne kadar yaşayacağımızı da bilemiyoruz. Akıllı insanın bu durumda yapacağı, ölüme daima hazır olmaktır. Tasavvufun da yaptığı budur. Bizim yolumuzda, büyüklerimizden gördüğümüz edep, terbiye de budur. Bizim kardeşlerimizin bir kısmı;

³ Dâra Kutnî, *el-Mü'telif ve'l-Muhtelif*, c.I, s.195014; Umran ibn-i Husayn RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.158, no:18513; *Câmiü's-Sağîr*, c.II, s.191, no:6734; *Feyzü'l-Kadîr*, c.V, s.186, no:6734.

“—Mehdi çıkmış, çıkacak, yaşıyor, şimdi 20-25 yaşında yaşıyor...” gibi sözler söyledikleri zaman, dedik ki:

“—Gaybdır. Allah bilir. Sizin kesin bir deliliniz yoksa bunu böyle söylemeyin, biz uygun görmüyoruz.” dedik.

Ama şunu Peygamber Efendimiz çok net söylüyor ki, ölüm herkesin başında:⁴

إِذَا مَاتَ الْإِنْسَانُ فَقَدْ قَامَتْ قِيَامَتُهُ

(الدیلمی عن أنس)

(*İzâ mâte'l-insânü*) “İnsan öldüğü zaman, (*fekad kâmet kıyâmetühû*) onun kıyameti kopmuş demektir.”

Mehdi 25 yaşındaymış, 40 yaşına kadar 15 sene bekleyeceğine bir an sonra, yarın öleceğini düşün! Niye o kadar geriye atıyorsun? Hemen öleceğini düşün, ölümün başında dolaştığını düşün. Her zaman ölüme hazır ol!

Edebiyat kitaplarında rastlamışsınızdır, “ölmeden evvel ölmek” diye bir tavsiye veya bir felsefî, edebî söz vardır. Ölmeden evvel ölmek. Hem “ölmeden evvel” diyor, hem de “ölmek” diyor.

Bu nasıl olur?

Büyüklerimiz; “tefekür-ü mevt” ile olur demişler. Yani ölümü düşünürsün, ölümden

⁴ Lafız farkıyla: Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.285, no:1117; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.1072, no:42748; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.1615, no:2618; *Süyûtî, Câmiu'l-Ehâdîs*, c.IV, s.65, no:2781.

sonraki hâli düşünürsün, kendini ölmüş farz edersin. Öldükten sonra başına gelecek olan hadiseleri; kefenlenmeni, yıkanmanı, namazının kılınmasını, kabre girdiğini, kabirde Münkereyn'in suallerini, cevaplarını; o kabirden kalktığın zaman mahşer gününü, mahşer gününde defterlerin verildiğini, hesapların açıldığını, sevapların, günahların tartıldığını düşünürsün.

Ehli cennetin yüzleri ak pak olarak cennete gittiklerini, sevinçli nurlu bahtiyar kimseler olarak ebedî saadete erdiklerini düşünürsün. Ehli cehennemini mahvolduğunu, perişan olduğunu, feryad u figân ettiğini, saçını başını yolduğunu, diz dövdüğünü, göğüs dövdüğünü, yalvarmanın yakarmanın fayda vermediğini, onların o kara yüzlerine bakıp, meleklerin, zebanilerin onları yakalayıp saçından, ayağından yüzüstü sürüyerek, yüzüstü sürükleye sürükleye o yüzün ne hâle geldiğini düşünün. O horluğu, o hakareti, cehenneme atıldığını düşünürsünüz.

Her gün düşünürsünüz. Her gün zikre oturduğunuz zaman düşünürsünüz ki ölümün gerçek duygusu içinize yerleşsin. Aksi takdirde;

“—Tamam tamam, anladık canım, öleceğiz işte, tamam...” filan diyor millet.

“Tamam tamam...” diyor ama hiçbir şey anlamadı; hiçbir şey anlamıyor, hiçbir şey düşünmüyor.

Hani çocuk böyle meraklı bir hikâye kitabına daldığı zaman; “—Evladım haydi şunu getir.”

“—Hı hı...” diyor.

“—Evladım haydi şunu şöyle yap.” “—Tamam tamam...” diyor. Sonra başını kaldırıyor:

“—Ne demiştin anne?”

“—Demin üç defa söyledim ya sana...”

Kitap okuyordu, farkında değil. “Hı” dedi ama farkında değil. İçine işlemedi yani duyduğu söz kulağından gönlüne tesir etmedi, mantığına intikal etmedi.

Birçok kimse ölümü böyle koyun kaval dinler gibi dinler. Pek umurunda değildir. Ancak bazen insan bir ağır hastalığa düştüğü veyahut yaşlandığı, veyahut yakınlarından birisinin bir vefatı halinde veyahut bir amansız hastalık emaresi belirlediği zaman, bu gibi hallerde biraz ölümü daha gerçek olarak düşünüyor.

Bizim profesör vardı, ben onun fakültede asistanıyım, “—Uzat elini...” dedi.

Tuttum, kalbi küt küt küt, böyle hızlı hızlı çarpıyor.

—Buna işte aşırı çarpma, *ekstrasistol* derler.” dedi.

Yaşlı adam, beyaz bıyıklı filan, böyle yetmişlik bir kimseydi.

“—Bu ilk önce bir lokantada geldi, o zaman ölümden çok korkmuştum. Şimdi yavaş yavaş biraz hazmettim o korkuyu.” dedi.

Muhterem kardeşlerim! İşte o gibi durumlarda filan insan hisseder ama işin acı olan tarafı şudur; insan ölümü sezdiği zaman iş işten geçmiş oluyor. Ömür geçmiş, gençlik gitmiş

oluyor. Elindeki imkânlar kaybolmuş, fırsatlar kaçmış oluyor. Seneler yok olmuş, silinmiş oluyor. Ondan sonra aklı başına geliyor, bu sefer diyor ki:

أَلَا لَيْتَ الشَّبَابُ يَعُودُ يَوْمًا

فَأُخْبِرَهُ بِمَا فَعَلَ الْمَشِيبُ

Elâ leyte's-şebâbü yeüdü yevmen Feühbirehü bimâ feale'l-meşîbü

“Ah, keşke gençlik geri gelseydi de, ihtiyarlığın benim başıma neler getirdiğini ona anlatsaydım.” diyor.

Gelmez. Değil gençlik, bir an önceki saniye bile geri gelmez. Bu çark hiç geri tarafa doğru çalışmaz. Böyle bu tarafa doğru bir diş attı mı mümkün değil geri gelmesi; dâimâ ileriye doğru gider. Ve insan bir gün bakarsın ki, hiç de hazırlıklı değilken Azrail AS karşısına gelivermiş:

“—Ver bakalım emaneti.”

“—E daha ben hazırlanmadım hiç, hiç hazırlanmadım!” Öyle yakalanır, çoğu kimse öyle yakalanıyor.

b. Sermayesi Eriyen Kimse

Evliyâullahtan bir zât, müridleriyle bir yerden bir yere gidiyormuş. Sıcakmış, yaz günüymüş. Buz satıcısı, devenin iki tarafına buzları çuvallara sarmış, çuvalların içinde buzlar duruyor. Bir taraftan da damlıyor ama mümkün mertebe

ıslak şeylerden sarmış, buharlaşma dolayısıyla çabuk erimesin diye. Kar satıyor, buz satıyor. Arap diyarında lazım. Hemen adam alacak onu, testisinin içine koyacak soğuk su içecek.

O zaman buzdolabı yok, daha başka imkânları yok. Karları dağlardaki mağaralara depo ederlermiş, sıkıştırdıkları kış günü. Ondan sonra deveciler almış, şehirlere getirirlermiş buz satarlarmış. O bir parça buzdu aldı mı, şerbetin, hoşafın içine koydu mu, aman ne kadar güzel oldu, serin oldu diye zevkle yerler, içerlermiş o zaman.

Şimdi buzcuyu buz satıyor, diyor ki:

إِرْحَمُوا مَنْ يَذُوبُ رَأْسُ مَالِهِ يَا مُسْلِمِينَ

(*İrhamû men yezûbu re'sü mâlihî yâ müslimîn!*)
“Ey müslümanlar, sermayesi eriyip giden şu adama acıyın!”

Yani Arap diyarında olduğu için adam Arapça bağıyor. Malını, buzunu satacak ya, böyle bağıyor;

(*İrhamû*) “Merhamet edin, acıyın! (*Men yezûbu re'sü mâlihi*) Sermayesi eriyip duran şu kimseye acıyın, (*yâ müslimîn*) ey Müslümanlar!”

Çünkü sermayesi devenin üstünde, çuvalın altında, bir taraftan damlayıp duruyor. Kimse satın almazsa sermayesi bitecek. Bir taraftan adam satıyor, “Buuzz..” bilmem ne filan diye bağıyor, bir taraftan da, “Sermayesi eriyen şu adama acıyın ey müslümanlar! Alın şu malımı bir an evvel...” filan gibi şaka yapıyor.

İnsan böyle bir semt pazarına gittiği zaman, böyle o satıcıların nice tatlı nükteleri, şakaları vardır:

“—Çiçek maşallah! Çiçek çiçek, şuna bak!” filan diye gidersin, çiçek filan yok ortada ama yani “çok taze” demek istiyor.

“—Şerbet şerbet! Bal şerbeti bu!”

“—Un kurabiyesi sabah kahvaltısında al bundan...” filan.

Karpuzu alırsın bakarsın, içi kabak çıktı. Öyle bağırdı, böyle

çıktı, ayrı. Hani böyle bağıryorlar... O da bağırmış;

“—Sermayesi eriyen şu kardeşinize acıyın ey müslümanlar!” derken, şeyh efendi bir “Ahh!” diyor, yığılıp kalıyor, bayılıyor. Hemen getiriyorlar suları, yüzüne döküyorlar, ovuşturuyorlar bileklerini, yüzünü filan, uyandırıyorlar. Diyorlar ki;

“—Efendimiz! Size ne oldu? Bir şeye çok üzüldünüz, kederlendiniz. Sıhhatli sıhhatli yürüyordunuz, birden, ‘Sermayesi eriyen şu adama acıyın!’ diye bu buzcu bağırınca onu dinlediniz, ondan sonra bir ‘Ah!’ çekip, öyle yığıldınız olduğunuz yere...”

Diyor ki:

“—Düşünmüyor musunuz ki onun sermayesi nasıl eriyorsa, bizim de sermayemiz erimiyor mu? Bizim de ömür sermayemiz eriyip gitmiyor mu? Saatler onları eritmiyor mu? Günler onları eritmiyor mu? Yıllar onları eritmiyor mu? Bizim

sermayemiz de bunun gibi geçmiyor mu? Onu düşündüm de çok kederlendim, üzüntümden ah ettim, ondan bayıldım.”

Muhterem kardeşlerim!

İşte bizim ömrümüz böyle. Bir buzcunun çuvalının içindeki güneşin altındaki buz gibi aşağıdan damlayıp, eksilip duruyor. Ve ne kadar kaldığını da bilmiyoruz. İçinde ne kadar kaldığından da haberimiz yok.

Bir arkadaşım vardı, bir yerde toplandık. İşte bizim arabamızın boyasına tamir yapmıştı.

“—Sizin arabayı biraz daha yenileyelim, biraz daha güçlü motorlu bir araba yapalım!” filan dedi.

“—Eh inşaallah” dedik biz.

Neden inşaallah deniliyor?

Çünkü Allah dilerse olacak. Dilemezse yarına çıkıp çıkmayacağımızı bilmiyoruz ki! Şimdi o, Almanya’ya giderken, bu hududu geçince Bulgaristan’da bir kaza yapıyor, yanındaki arkadaşıyla beraber öldü gitti. Allah rahmet eylesin... Cümle geçmişlerimizle beraber ona da rahmet eylesin... *Innâ lillâh, ve innâ ileyi râciûn.*

Bak işte ne olacağı belli olmuyor. Yani yarına çıkacağını insan bilemiyor. Ama güçlüydü, kuvvetliydi, pehlivan gibiydi. Belki birkaç kişi köşe başında üstüne çullansaydı hepsini devirirdi ama ecelden kaçamadı. Ecel meleşinin önünden kaçılmıyor. Ne zaman olduğu da bilinmiyor.

c. Ölüme Hazırlıklı Olalım!

Onun için ölüme hazırlanalım. Hazırlanalım değil de hazırlıklı bulunalım. Hazır olalım. Vasiyetimiz yastığımızın altında hazır bulunsun:

“—Evlatlarım ben öldükten sonra beni seviyorsanız, en büyük vasiyetim takvâ ehli olun. Dinden, imandan ayrılmayın. Namazınızı, ibadetinizi bırakmayın. Benim ruhumu şâd etmek istiyorsanız, dindarlığınızda bir gevşeme olmasın. Benim malımın şu kadarı şurayadır, şu kadarı şurayadır, şu kadarı şurayadır. Öldükten sonra beni filanca yere gömün. Şu hayrı yapın, şu hasenatı yapın. Şuraya şu kadar borcum vardır, onu ödeyin. Şuradan şu işi yapın, filanca kimseye şöyle borcum vardır, onu ödeyin.”

Böyle vasiyeti hazır olmalı. Zihnen de insan ölüme hazır olmalı!

Rabia-ı Adeviyye, o mübarek hatun, sabaha çıktığı, uyandığı zaman nefesine dermiş ki:

“—Ey nefis! Bugün senin son günündür. Akşama çıkmaz, ölürsün sen. Onun için bugünü Allah’ın rızasına uygun geçir. İbadet et, taat et, sevaplı işler yap!”

Akşam olunca da:

“—Haydi bugün ölümden kurtuldun, ama bu gece öleceksin. Sabaha çıkmazsın. Haydi bu geceyi son geceden olarak Allah’a güzel ibadetle, taatle geçir.” dermiş.

Sabaha kadar hayır, ibadet yaparmış. Ertesi gün yine:

“—Bu son günündür.” dermiş.

Zarar mı etti? Öyle yapan zarar mı etti? O mu zarar ediyor bizim zamanımızdaki ölümü hiç düşünmeyenler, hiç hazırlanmayanlar mı zarar ediyor?

“—Yok canım daha genciz, dur bakalım daha hocam, daha çok yaşayacağız.

Gencim, ölmem; arzular kanımda bir çağlayan, Şırıl şırıl... Şırıl şırıl...

Ama senin ölmem demenle Azrail insanın yakasını bırakmıyor ki... Bazen gelir de hastanın başucunda bekleyen insanın canını alır. Hasta sağlam kalkar, hastayı bekleyen insan ölür. Yakınlarımızdan oldu, yani bildiğimiz bir kimse; hasta bekleyen bey öldü, onu gömdüler, ötekisi geriye kaldı. Kimin ne yapacağı belli olmuyor. Hazırlıklı olalım. Hayatın yapısını bilelim. Bu ömrün vefasızlığını, zamanın süratle geçtiğini bilelim, hazırlıklı olalım. Ölümden ibret alalım. Hz. Ömer RA mührüne yazdırmış:⁵

⁵ Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.353, no:10556; Kudâî, *Müsne-dü'ş-Şihâb*, c.II, s.302, no:1410; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *el-Yakîn*, c.I, s.117, no:31; İbn-i Asâkir, *Ta'zîyetü'l-Müslim*, c.I, s.50, no:63; Ammâr ibn-i Yâsir RA'dan.

Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.217; İbn-i Asâkir, *Târih-i Di-maşk*, c.III, s.194; Ebü'd-Derdâ RA'dan.

Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.37, no:148; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

İbn-i Abdi'l-Ber, *el-İstîâb*, c.I, s.354; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XXI, s.323; İbni Hacer, *Tehzîbü'l-Tehzîb*, c.VII, s.386; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimâşk*, c.XXXIV, s.260.

Kenzü'l-Ummâl, c.XII, s.804, no:35818; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.928, no:1933.

كَفَى بِالْمَوْتِ وَاعِظًا يَا عُمَرُ

(Kefâ bi'l-mevti vâizan yâ umer) “Ey Ömer! Vâiz olarak sana ölüm yeter!”

Kürsüye çıkmış adamları dinlemeye ne hacet, işte cenaze, işte kabir, işte selvi, işte kabir taşı... Söylemiyor mu sana bir şeyler?

Sessiz vâiz. Sessiz ama neler söylüyor. O selviler, o taşlar neler söylüyor... Bu kavuk gösteriyor ki, bir zamanlar bu adam sadrazamdı, kazaskerdi, devletli bir adamdı, vezirdi ama şimdi toprağın altında. Kabrini açsan kim bilir ne halde!.. Belki toprak belki...

Peygamber Efendimiz, “Toprak iki kimsenin cesedini yemez.” buyurmuş.

إِنَّ الْأَمِيرَ الْعَادِلَ وَالْعَالِمَ الْعَامِلَ لَا تَأْكُلُ الْأَرْضُ لُحُومَهُمَا

(İnne'l-emîra'l-'âdile ve'l-âlime'l-'âmile lâ te'külü'l-ardu luhûmehümâ) “Adaletle hükmeden hükümdarın ve ilmiyle âmil olan alimin tenini toprak çürütmez.” buyurmuş Peygamber Efendimiz.

Harunu'r-Reşîd'in yanında okunmuş bu hadîs-i şerîf. Onun üzerine demiş ki:

“—Müslümanın mezarı açılmaz ama şu İran hükümdarlarından Enûşirvân-ı Âdil veya Nûşirevân-ı Âdil denilen bir Sasani hükümdarı var, adaletli diye tarihe geçmiş. Bakalım

gerçekten adaletli miymiş, değil miymiş, açalım şunun kabrini, görelim. Çürümüşse adaletli değil, laf boşuna söylenmiş ona. Bu sığata layık değil. Bakalım nasıl?”

Açmışlar, bakmışlar ki cesedi aynen duruyor. Aynen öyle duruyor!

Ama öyle adaletliymiş ki... Ava çıkmışlar, avda av avlamışlar, ocak yakmışlar. Pişirecekler, tuz yok. Demiş ki:

“—Gidin, şu karşı köyden tuz isteyin, tuz ekelim üstüne etin de öyle yiyeyim. Yalnız tuzun parasını verin.”

“—Efendim” demişler, “Dağ taş tuz, yani tuzun da parası mı olurmuş, ne olacak?” Hoşuma gidiyor sözü:

“—Hükümdar tebânın tuzunu parasız alırsa, memurları derisini yüzer.”

Hükümdar tuzu parasız aldı mı, o kapı bir açıldı mı, memurlar neler yapar... Aşağıdakiler derisini yüzerler, alimallah saman doldururlar içine...

“—Onun için parasını verin, kimsenin hakkı üzerimize geçmesin.” demiş.

Hocamız RA’i çağırılmışlar, demişler ki;

“—Süleymaniye Camii’nin avlusu tanzim ediliyor. Sizin kendisinde okuduğunuz hocanız, filancalar, kabirleri şurada, duvarın şu tarafına alınacak, burası şöyle yapılacak.” filan. Hocamız da gitmiş kabir nakli esnasında hazır bulunmuş:

“—Açtılar kabri aynen, hiçbir şeyi değişmeden, öyle öbür tarafa hocamızı naklettik.” diyor.

O da ilmiyle âmil olan işte... İlmiyle âmil olan öyle, adaletle idare eden öyle...

Muhterem kardeşlerim!

Bu dünyada insanı överler göklere çıkartırlar, alkış tutarlar, şiirler yazarlar, kasideler yazarlar. İnsanı Allah övsün, Allah sevsin. Bu dünya insanların övmesi, sevmesi rüzgar fıırılacağı gibidir. Rüzgar buradan estiği için o tarafa doğru dönüyor. Öbür taraftan eserse o tarafa doğru döner; hiç belli olmaz.

Bizi 1981’de İran’a çağırıldılar, devlet tarafından gönderildik. Baktık ki İran şâhının heykeline bir ip takmışlar, çekmişler devirmişler bronz heykeli yere... Kafası bir tarafa gitmiş, kolu bir tarafa gitmiş. Bir zaman o orada dik duruyordu ama işte şimdi devrim oldu, durum değiştirdi, o şimdi yerde... Onun için hepsi geçiyor, hepsi fanî...

Her şey fanî, kalır hak... Sen hak ile olmaya bak!

Yani Cenâb-ı Hakk’ın sevgili kulu olursan, Allah severse ne âlâ... Allah sevmezse, cümle cihan halkı sevse faydası yoktur. Allah sevdi mi, cümle cihan halkı düşman olsa zararı yoktur. Allah sevdi mi dünya ve âhiretin saadetine erdirir.

Peygamber SAS Efendimiz, kendisi Allah’ın en sevgili kuluydu. Cennetle müjdelenmişti. Hayatında Mirac’a çıkmıştı. Cenneti, cehennemi

görmüştü. Kendisine cennette verilecek Makâm-ı Mahmûd'u görmüştü, biliyordu. Her hâli biliyordu ama çok ref'etli, çok yumuşak kalpli, çok mülayim tabiatlı, çok rikkatli, çok sevgili idi. Torununu kucağına aldı da ağladı. Severken ağladı da, dediler ki;

“—Yâ Rasûlallah! Ne o, ağlıyor musun?”

Bir rivayete göre de çocuğu vefat ettiği zaman tabii ağladı. “—Biz ağlamayız, biz çocuklarımızı sevmeyiz.” dedikleri zaman;

“—Bu Allah'ın insanın kalbine vermiş olduğu bir duygudur, sana vermemişse ne yapayım?” dedi.

Peygamber SAS duygulu, hassas mizaçlı bir kimseydi. Sabah namazından sonra cemaate dönerdi:

“—Hastası olan varsa söylesin, ziyaretine gidelim!” derdi, hasta ziyaretine giderdi.

Mü'minin mü'min üzerindeki haklarından bir tanesi de şudur ki, bir cenaze olduğu zaman öteki mü'minler onun cenazesini kaldıracak, vazifelerini yapacak; yıkayacaklar, kefenleyecekler, kabre koyacaklar, öyle dönecekler.

Peygamber Efendimiz de çok kimselerin cenaze namazını kıldırdı, kabre defninde son hizmeti yaptı. Buna teşyî-i cenâze derler. Cenazeyi teşyî etmek, yerine kadar götürmek.

Bu üç rivayette de görüyoruz ki, Peygamber Efendimiz böyle bir cenazenin peşinde onun merasiminde iken, ona ait vazifeleri yaparken mahzunlaşırdı. Ölüm üzücü bir hadise, büyük bir ibret olduğundan, mahzunlaşırdı ve kendi

kendine tefekkürü, içinde mülâhazası çoğalırdı. Bizim de öyle olmamız gerekir.

Biliyorsunuz Peygamber Efendimiz'in hadîs-i şerîfi var:

“—Ben sizi kabir ziyaretinden men etmiştim bir ara, şimdi onu ziyaret edebilirsiniz. Çünkü o size ahireti hatırlatır.” diye tavsiyesi var.

“—Çok susardı, sükûtu ihtiyar ederdi ve kendi kendine çok tefekkür ederdi.”

Devamlı abdestli gezmek de önemli bir tedbir olmuş oluyor.

Sabahleyin sabah namazını kıldıktan sonra Sure-i Haşr'ın sonundaki *Hüva'llâhü'llezî... âyetlerini* okumak, (*Eûzü bi'llâhi'ssemî'l-alîmi mine'ş-şeytâni'r-racîm*)'i üç defa söyleyip, ondan sonra besmele çekip bunu okumak da bir tedbirdir.

Sabah okunmuşsa akşama kadar 70 bin melek kendisine istiğfar ediyor; akşam okunmuşsa sabaha kadar 70 bin melek kendisine istiğfar ediyor. Biz burada camide okuyoruz. Sizler de okursunuz inşaallah...

Sabah namazından sonra işrak vaktine kadar insan zikirle, ibadetle meşgul olursa, o gün ölürse imanla göçmesine vesile olur. Bunu da bilirsiniz.

Geceleyin de abdest alıp yatarsa bu da bir tedbirdir. Abdest alacaksınız, aldığınız abdestle de iki rekât, dört rekât bir namaz kılırsınız. Abdestli olarak yatarsanız, o gece ölüm gelecekse imanla göçmeye garanti ve vesile

oluyor.

Yani abdestli yatmaya gayret edin! Bu *Hüva'llâhü'llezî*'yi okumaya gayret edin. Gündüzleri de abdestli gezmeye gayret edin ki, melekler etrafınıza toplanır, şeytan yanınıza sokulamaz. Böylece kendinizi korumaya garantiye bir vesile olmuş olur.

Allah cümle geçmişlerimize de rahmet eylesin, ruhları için Fâtiha okuyalım, buyurun!

.....

Efendimiz'in cenazede sakin olarak gittiğini söyleyince, bir şeyi de eklemek istiyorum. Hatırlatıverelim, çünkü bazıları yapıyorlar. Peygamber Efendimiz sükût ederdi, kendi kendine tefekkür ederdi. Bir de bizim cenaze teşyî edişlerimizi düşünürseniz hatırlayacaksınız. Hele sevilen kimse olursa, tekbir filan getiriliyor değil mi yüksek sesle? Yok böyle bir şey, mekruh. Böyle bir şey yok...

Peygamber Efendimiz'in yapmış olduğu şey ne? Sükût etmek, mahzun bir şekilde yürümek ve kendi kendine tefekkürde ve mülahazada olmak.

Onun için burada şerhte yazmış ki:

يَكْرَهُ لِمُشَيِّعِ الْجَنَازَةِ رَفْعُ الصَّوْتِ بِالذِّكْرِ
وَالْقِرَاءَةِ وَيَذْكُرُ فِي نَفْسِهِ

(*Yekrahu li-müşeyyii'l-cenâzeti ref'u's-savti bi'z-zikri ve'l-kırâeti ve yezkuru fî-nefsihî*)

“Cenazeyi teşyî eden, götüren kimselere zikir için bile ses yükseltmek mekruhtur. Kendisi içinden zikreder.”

Hani bir de;

“—Aah! Vah! Kömür gözlüydün, kara kaşlıydın, nereye gidiyorsun bizi bırakıp...”

Nereye gidecek, işte kabristana gidiyor. Yani böyle saç baş yolmak, bilmem neler... Bunlara hiç lüzum yok da... Ona da *niyâha* diyorlar. Yani ölünün arkasından ağıtlar söyleye söyleye, saç baş yolarak... Kimisi yüzünü tırnaklarıyla yırtıyor. Kimisi zincirlerle sırtını dövüyor şak şak, buralarını yırtıyorlar... Böyle şeyler yok!

Şia'nın 10 Muharrem günü yaptıklarının dinde yeri yok.

Cenazeye katılanların zikri bile yüksek sesle yapması mekruhtur. Kendisi içinden zikreder, dua eder.

d. Minbere Çıkınca Cemaate Selâm Verirdi

Câbir ibn-i Abdullah RA şöyle rivayet ediyor:⁶

كَانَ إِذَا صَعِدَ الْمِنْبَرَ سَلَّمَ

(.ه. عن جابر)

⁶ İbn-i Mâce, *Sünen*, c.III, s.416, no:1099; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.204, no:5532; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.II, s.252; Temmâmü'r-Râzî, *Fevâid*, c.I, s.333, no:334; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.IV, s.147; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.VII, s.64, no:17977; *Câmiü's-Sağîr*, c.II, s.192, no:6735.

RE. 536/9 (*Kâne izâ sa'ide'l-minbera, selleme*)
“Peygamber SAS Efendimiz Cuma günü minbere çıktığı zaman, yukarıya çıktı mı, cemaate doğru yüzünü döndüğü zaman, oradan (*Es-selâmü aleyküm*) derdi.”

Tabii camiden girdiği zaman der, karşılaştığı insanlara söyler ayrı; bir de oraya çıktığı zaman (*Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llah*) derdi, minberde selam verirdi.

e. Sabah Namazından Sonra Sakalar Gelirdi

Enes ibn-i Mâlik RA şöyle rivayet ediyor:⁷

كَانَ إِذَا صَلَّى الْغَدَاةَ جَاءَهُ خَدْمُ أَهْلِ الْمَدِينَةِ
بَانِيَتِهِمْ فِيهَا الْمَاءُ فَمَا يُؤْتَى بِإِنَاءٍ إِلَّا غَمَسَ يَدَهُ

فِيهِ

(حم. م. عن أنس)

(*Kâne izâ salle'l-gadâte, câehû hademü ehli'l-medîneti bi-âniyetihim fîhe'l-mâü, femâ yu'tâ bi-inâin illâ gameşe yedehû fîhi*)

(*Kâne izâ salle'l-gadâte*) “Peygamber Efendimiz sabah namazını kıldıkları zaman, (*câehû hademü ehli'l-medîneti bi-âniyetihim fîhe'l-*

⁷ Müslim, *Sahîh*, c.XI, s.468, no:4291; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.137, no:12424; Abd ibn-i Humejd, *Müsned*, c.I, s.380, no:1274; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.154, no:1429; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VI, s.422; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.134, no:18363; *Câmiü's-Sağîr*, c.II, s.192, no:6736.

mâü) Medine ahâlisinin hizmetçileri, sakaları, su taşıyanları, içinde su dolu kovalarla Peygamber Efendimiz'in yanına gelirlerdi. (*Femâ yu'tâ bi-inâin illâ gameşe yedehû fîhi*) Kendisine hangi kova getirilmişse hayır olsun, bereket olsun diye hepsinin içine elini daldırırdı.”

Hiç kimsenin kalbini kırmazdı, hiçbir kimseyi mahzun ve mahrum bırakmazdı; hepsinin içine elini daldırırdı.

Elinde öyle bereket vardı ki, bir keresinde — bu meşhurdur yani yüzlerce insan tarafından görülmüştür— orduda su sıkıntısı oldu. Su yok, çeşme yok, seferdeler. Suya büyük ihtiyaç var. Su kabının içine ellerini daldırdı, herkes o kaptan suyu aldı. Kendileri içtiler, abdest aldılar, hayvanlarını suladılar, hâlâ kabın içinde su vardı.

Demek ki o bereket olsun diye sabahları sakalar gelip sularını ona sunuyorlarmış.

f. Sabah Namazından Sonra Mescidde Otururdu

Ahmed ibn-i Hanbel, Müslim, Ebû Davud, Tirmizî, Neseî, — bunların hepsi mühim hadis alimleri, büyük kitaplar— Câbir ibn-i Semure RA'dan rivayet etmişler:⁸

⁸ Müslim, *Sahîh*, c.III, s.424, no:1075; Neseî, *Sünen*, c.V, s.180, no:1341; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.101, no:21005; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.85, no:2959; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.404, no:1281; Ebû Avâne, *Müsned*, c.I, s.366, no:1321; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.IX, s.37, no:26912; Câbir ibn-i Semüre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.50, no:17899; *Câmiü's-Sağîr*, c.II, s.192, no:6736.

كَانَ إِذَا صَلَّى الْغَدَاةَ جَلَسَ فِي مُصَلَّاهُ حَتَّى تَطْلُعَ

الشَّمْسُ

(حم.م. عن جابر بن سمرة)

RE. 536/11 (*Kâne izâ salle'l-gadâte, celese fî musallâhu, hattâ tatlua's-şemsü.*) “Peygamber Efendimiz sabah namazını kıldıktan sonra namaz kıldığı mahalde güneş doğuncaya kadar otururdu.”

Bunu niye böyle kaynaklarını söyleyerek size naklediyorum?

Bir hoca kardeşimiz, yine bizim ihvanımızdan hoca kardeşimiz, sevdiğimiz kimse yani;

“—Bu sabah namazından sonra oturmak ne oluyor?” gibi böyle sormuştu.

Mehmed Zâhid Kotku Hocamız burada oturur, Yasinler okunur, hadîs-i şerîflerden dualar edilir, tesbihler çekilir, hatm-i hâcegân yapılır, işrak namazı kılınır, öyle gidilirdi. Onun zamanında da öyleydi. Şimdi de devam ediyor.

Sanki bu rivayet yokmuş, zayıfmış gibi böyle bir ifadeyle sormuştu. Halbuki Ebû Davud'da, Tirmizî'deki hadîs-i şerîf hasen hadîs-i şerîf. Daha başka kaynaklarda var. Bak buradaki de aynı mânâyı kuvvetlendiriyor.

Peygamber Efendimiz'in âdeti hakkında râvi Câbir ibn-i Semure RA diyor ki;

“—Peygamber Efendimiz sabah namazını kıldıktan sonra namaz kıldığı mahalde güneş

doğuncaya kadar otururdu.”

İşte aynı şeyi tatbik ediyoruz. Yani sünnet-i seniyyeye uyuyoruz. Hatta Peygamber Efendimiz bağdaş kurup oturmuş, güneş doğuncaya kadar öyle beklermiş. Ondan sonra İşrak namazı kılıp gidiyor.

Ebû Davud’un rivayetinde:

“—Böyle hareket ederse, o gün rızıkı bol olur. Hatta sabahleyin öyle yapmak bütün afâkı, ufukları dolaşıp da rızık aramasından daha çok kendisine rızık celb eder.” diye böyle rivayet ediyor.

Çünkü insan ekseriya:

“—Hocam, kalacağım ama çarşı var, pazar var, dükkân var. Bırak da işime gideyim.” diye düşünür.

En çok o sebepten oraya gelmeyebilir. Kimisi de dükkânı açacağım diye o yüzden kalkıp gidiyor. İşte burada oturmak rızıkın daha çok kendisine gelmesine vesile olur. Tecrübeyle sabittir.

Bana, “Bizim Hocamız’ın hayatını yaz.” dediler.

Ben damadıyım, halefiyim; tabii, pekâlâ, normal. Ben de yazdım. Gördüğüm şeyleri yazdım. Bizim gençlerin arasında mektep-medrese görmüş, mürekkep yalamışlar var. Tabii mâlum biraz da din kitapları filan okumuşlar. Şimdi;

“—Hocamızın gittiği yerde bereket olurdu.” dedim ben. Gördüğüm, bildiğim bir şeyden dolayı bereket olurdu diye söyledim.

“—Vay efendim, olur muymuş da, var mıymış da

dinimizde bunun aslı esası?!”

Vardır. Yani Allah-u Teâlâ Hazretleri bereket ihsan eder. Eve bereket ihsan eder, sofraya bereket ihsan eder, su kabına bereket ihsan eder, hurma torbasına bereket ihsan eder.

Peygamber Efendimiz'den aldığı hurmayı, hurma torbasına koyuyor da sahabeden bir kimse, ömrünün bilmem kaç senesi o torbadan hurma eksik kalmıyor da, sonra bir şeyde bitirmiş, ondan sonra tüh vah ediyor. Peygamber Efendimiz'in yüzüğü Hz. Osman'ın parmağından o kuyuya düşünceye kadar hal başka oluyor, düştükten sonra başka oluyor. Böyle mânevî şeyler var.

Peygamber Efendimiz'in zamanında böyle olduğu gibi evliyâullahı da böyle oluyor. Salihlerin de durumu böyle oluyor.

Biz Hocamız'la gittiğimiz yerde, yani kıtlık yeri, dağ başı, ıssız yer olsa aynı bereketin olduğunu gördüğümüz için yazdık bunu. Hatta Hocamız dedi ki;

“—Filanca yere gidelim, ayaklarım ağrıyor. Deniz kumunun sıcağı ayaklarının ağrısına iyi gelir.” diye.

Tabii deniz mevsimi yok, geçti. Biz oraya gittik ama gittiğimiz yerde yol yok, dükkân yok, fırın yok, bir şey yok. İssız bir yer yani gittiğimiz yer. Hocamızı da biz götüreceğiz oraya, içime bir endişe geldi. Burada ben ne yedireceğim, ne içireceğim, yani nasıl olacak bu iş diye.

Muhterem kardeşlerim! Bir odada hocamız kal-

dı, bir odada ben kaldım; öbür odalar gıdadan, bolluktan ayak basamayacak kadar doldu! Dükân yok, pazar yok, çarşı yok. Elmalar, kavunlar, karpuzlar, üzümler, meyveler... Yiyemedik yani.

“—Nasıl oldu?”

Allah müsebbibü’l-esbâb. Filanca getiriyor, falanca getiriyor, filan gibi olur ama gönderen Allah. Yani orada o bolluğu müşahede ettik. Her yerde öyle...

Şimdiki bu hadise neye bağlayacağım, niye bu hadisin arkasından söylüyorum? Sabah namazından sonra böyle işrak vaktine kadar vaktini zikirle ihyâ ederse bir insan, onun da sofrası bereketli olur. Onun için söylüyorum, bilesiniz diye.

g. Sabah Namazından Sonra Cemaatle İlgilenirdi

Abdullah ibn-i Ömer RA’dan rivayet ediliyor:⁹

كَانَ إِذَا صَلَّى بِالنَّاسِ الْغَدَاةَ أَقْبَلَ عَلَيْهِمْ بِوَجْهِهِ
فَقَالَ هَلْ فِيكُمْ مَرِيضٌ أَعُودُهُ فَإِنْ قَالُوا لَا قَالَ فَهَلْ
فِيكُمْ جَنَازَةٌ أَتَّبِعُهَا فَإِنْ قَالُوا لَا قَالَ مَنْ رَأَى
مِنْكُمْ رُؤْيَا يَقْصُهَا عَلَيْنَا

(كر. عن ابن عمر)

⁹ İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.IXL, s.114; Abdullah ibn-i Ömer RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.VII, s.50, no:17900; *Câmiü’s-Sağîr*, c.II, s.192, no:6738; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.XXXVI, s.442, no:39726.

RE. 536/12 (*Kâne izâ sallâ bi'n-nâsi'l-gadâte, akbele aleyhim bivechihî, fekâle: Hel fîküm marîdun eûdühû? Fein kâlû: Lâ, kâle: Fehel fîküm cenâzetün ettebiuhâ? Fein kâlû: Lâ, kâle: Men raâ minküm rü'yâ yekussuhâ aleynâ.*)

(*Kâne izâ sallâ bi'n-nâsi'l-gadâte*) “Peygamber Efendimiz SAS insanlara sabah namazını kıldırdıktan sonra, (*akbele aleyhim bivechihî, fekâle*) yüzünü onlara dönerdi ve buyururdu ki:

(*Hel fîküm marîdun eûdühû?*) “İçinizde hasta olan, hastası olan var mı, ziyaretine gideyim?”“ Cemaate sabahleyin böyle söylerdi. (*Fein kâlû: Lâ, kâle*) “Yok yâ Rasûlallah!” diye cevap verirse cemaat, o zaman derdi ki:

(*Fehel fîküm cenâzetün ettebiuhâ?*) “Bir cenazesi olan var mı cemaatten, Medine ahalisinden vefat eden kimsesi olan varsa cenazesine gidelim!”

Cenazeye gitmek çok sevap. Mü'minin ilk müjdesi, cenazesine gelenlerin mağfiret olunmasıdır. Yani mü'min kul cennette çok dereceler alacak. Kabre girdiği zaman, kabir cennet bahçesi olacak. Allah çok mükâfatlara erdirecek de vefat eden mü'min kulun ilk mükâfatı nedir?

Cenazesine gelen mü'minlerin mağfiret olunmasıdır. Cenazeyi teşyî etmek, cenaze namazı kılmak çok sevap. Bir camide bir namazı kıldıktan sonra bir cenaze namazı buldunuz, oh ne mutlu! Hemen Allahu ekber deyip imama uymak lazım! Mümkünse cenazenin peşinden gitmek, biraz taşımak lazım. Mümkünse kabre

kadar götürmek lazım. Çok sevap...

“—Var mı cenazesi olan, var mı bir cenaze içinizde, gideyim.” derdi. (*Fein kâlû: Lâ, kâle*)
“Hayır, yok yâ Rasûlallah!” derlerse;

(*Men raâ minküm rü’yâ yekussuhâ aleynâ.*)
“Sizden kim bir rüya gördü, bize anlatsın.”
derdi bu sefer. Rüya tabiri yapardı. Yani cenaze yok, hasta yok, o zaman “Haydi rüya gören birisi varsa söylesin, onun tabirini yapayım!” derdi.

Efendimiz’in rüyaya çok önem verdiğini görüyoruz. Kur’ân-ı Kerîm’de de var. Fakat benim bir şey başıma geldi. Ankara’da vaaz veriyorum. Cami tıklım tıklım dolu, buranın dört misli. Ben de bu rüya ile ilgili biraz genişçe anlattım. Kur’ân-ı Kerîm’den, Yûsuf AS’ın gördüğü rüyalardan, Peygamber Efendimiz’den anlattım.

Rüya önemli çünkü iç aleminize geceleyin bilgiler geliyor. Bu bilgilerin bir kısmı sizin önceden bildiğiniz şeyler değil, hakikaten bir şeyler geliyor. İnsanın bu sosyal, ruhî ve psikolojik hayatında önemli bir hadise...

Meselâ, şahsen ben kendim bir hadise söyleyeyim. Yani lise talebesiyken, ortaokul talebesiyken ertesi gün gireceğim imtihanadaki durumu gördüm. Nasıl oluyor bu?

Olmadan evvel bazı şeyi görüyor insan. Rüya esrarengiz ve önemli bir şey. Ruh âlemimizin esrarından, imanla ilgili bir şey. Bunları böyle anlattım, bir tanesi bir kağıt göndermiş, hani böyle kağıt gönderiyorlar ya. Yani Allah’ın kulları hepsi aynı olmuyor;

“—Ben buraya rüya dinlemeye gelmedim, bir daha vaazınıza gelmeyeceğim.”

Dedim ki:

“—Bana itiraz edeceğine, sen git Peygamber Efendimiz’e itiraz et. Çünkü ben hadîs-i şerîfi okuyorum. Sırada o geldi, onu söylüyorum.”

Bak burada da şimdi bu geldi, bunu söylüyorum. Yani hadîs-i şerîfleri seçme mi yapacağız?

Eski adamlardan bir tanesi eline makası almış, Kur’ân-ı Kerîm’in cırt cırt cırt, şu âyetler bu âyetler, kimisini kesmiş, kimisini koymuş, şunlar okunsun da bunlar okunmasın...

أَفْتُوْمِنُوْنَ بِبَعْضِ الْكِتَابِ وَتَكْفُرُوْنَ بِبَعْضِ

(البقرة: ٨٥)

(Efetü’minûne bi-ba’di’l-kitâbi ve tekfurûne bi-ba’d) “Allah’ın kitabının bir kısmına inanacaksınız da bir kısmını red mi edeceksiniz? Öyle şey olur mu?” (Bakara, 2/85)

Şu benim işime geliyor, tamam gelsin. Bunlar işime gelmiyor, tamam makasla... Böyle mi olacak?

Hadîs-i şerîfler de öyle. Sen kendini onlara uyduracaksın, onları kendine değil!

Millet şimdi bir yol tutturmuş, İslâm’ı buna uydurmaya çalışıyor. İslâm bunun içine, senin daracık kafana sığmaz ki... İslâm büyük. Kendisi bir yol tutturmuş, İslâm’ı ona uydurmaya çalışıyor. Öyle şey olmaz. Sen kendini, İslâm’ı iyice inceleyip İslâm’a uydurmaya çalışacaksın.

Sivriliklerin varsa, İslâm'a giremiyorsan, burada dikenin var, kır; burada sivri tarafın var, yont; şurada bir acayip durumun var, tornalattır. Bir şey yap, oraya uyumlu hale gel de gir şu İslâm'ın kapısından. Giremiyorsan kusur senin. Semeri sırtında oldu mu tabii bazen giremez, onu alacaksın, şöyle yapacaksın, böyle yapacaksın, bir sürü şeyleri olacak...

Millet İslâm'ı kendisine uydurmaya çalışıyor.

“—Bakalım Rasûlüllah Efendimiz nasıl bir hayat yaşamış, ona uyayım. Bakalım Kur'ân-ı Kerîm nasıl bir hayat tavsiye ediyor, ona uyayım.” demiyor.

Kur'ân-ı Kerîm'i kendisine uyduruyor. Beğenmediği şeyi reddediyor. “Benim aklım öyle şeye ermez.” diyor. Peygamber Efendimiz'in beğenmediği tarafını tevil ediyor. Bakıyorsun alim, müftü, bilmem ne; kitap yazmış. Beğenmediği bir ayet, bir hadis oldu mu aşağıya bir dipnot düşüyor:

“—Bunun mânası bu değildir de bu değildir.”

Sen orada zorlanıyorsun. Orada Müslümanlığın ahkâmını kabul etmekte zorluk çekiyorsun.

Sahabeden birisi geldi Peygamber Efendimiz'e:

“—Uzat elini yâ Rasûlallah, sana bey'at edeceğim, söz vereceğim, tâbî olacağım. Ama ben korkak bir adamım, bana cihadı mükellef tutma, cihadı bana emretme!” dedi. “Bir de çoluk çocuğum çok kalabalık, develerim az, ancak kendi aileme yetebiliyor, bana zekâtı da farz kılma!” dedi.

Peygamber Efendimiz dedi ki:

“–Cihad olmadıktan sonra Müslümanlık neye yarar? Cihad olmadıktan sonra Müslümanlık neye yarar? Cihad olmadıktan sonra Müslümanlık neye yarar?”

Böyle söyleyince:

“–Tamam tamam, affet yâ Rasûlallah! Ne dersen razıyım.” dedi, elini sıktı, teslim oldu.

İnsanlar kabul edemiyorlar bazı şeyleri... Hanıma “Örtün!” diyorsun, kabul edemiyor:

“–Arkadaşlarım kızar, darılır, beğenmez!”

Allah beğenmiyor! Allah'ın beğenmesi mi önemli, arkadaşların beğenmesi mi önemli?

“–Sakal bırak!”

“–İhtiyarlayayım da öyle.” Gençliğinde bırakırsan kıymeti var.

“–Hacca git!”

“Biraz yaşlanayım da öyle...”

Yani yorumları da hep öyle. Bakıyorsun mesela günahları işliyor;

“–Yapma bunu!” diyorsun,

“–Allah affeder.” diyor.

Allah affeder ama yolunda yürümekte olan insanın istemeyerek, bilmeyerek yaptığı şeyi affeder. Yoksa böyle bile bile içkiyi iç, “Allah affeder.” de... “Allah affeder.” diye faizi ye. “Allah affeder.” diye zinayı yap. “Allah affeder.” diye kumarı oyna. “Allah affeder.” diye harama bak... Allah o durumda affetmez.

Küçük günahlar bile ısrarla büyük olur.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹⁰

لَا كَبِيرَةَ مَعَ الْإِسْتِغْفَارِ وَلَا صَغِيرَةَ مَعَ الْإِصْرَارِ

(الدَّيْلَمِيُّ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ)

(*Lâ kebîrete mea'l-istiğfar*) “Tevbe ve istiğfarla büyük günah kalmaz. Ne güzel, günahlar affolsun diye *Estağfiru'llah* diyorsun.

(*Ve lâ sağîrate mea'l-istrâr*) “İsrarla işlendiği zaman, günahın küçüklüğü kalmaz; küçük günah olmaktan çıkar, büyük günah olur.”

Neden?

İsrarlı yapıyor, aynen devam ediyor, huy edinmiş... Millet bunu bilmiyor;

“—Güzele bakmak sevap!” diyor.

“—Çok zikretme, deli olursun!” diyor.

“—Tarikata girme, şöyle olur.” diyor.

“—Bu kadar müslüman olma!” diyor.

“—Bu kadar sıkı Müslümanlıkla kafayı üşütürsün.” filan...

Yani kendisine göre bir yol tutturmuş. Mecmualar da gerçi onu teşvik ediyorlar.

Bir mecmua yazmış baş tarafa:

“—El-hamdü lillâh laikiz!” diye.

¹⁰ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.V, s.199, no:7994; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.456, no:7268; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.44, no:853; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.218, no:10238; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.2072, no:3071; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XVI, s.452, no:17251.

Açıyorsun, içindeki makaleleri okuyorsun, diyor ki:

“—Türkiye’de müslümanlar genellikle hoşgörü sahibi, geniş kafalı. Bayram günü geldi mi camiye gider, namazını kılar. Sırası geldiği zaman da meyhanede de içkisini içer.” diyor. “El-hamdü lillâh laikiz!” diyor, yani “Geniş kafalıyız” diyor.

Bu senin dediğin münafıklık, fısk u fücûr! Bunu Allah sevmez ki...

Sonra bizim makalelerimizden pasajlar almış:

“—Bu adamlar İslâm’ı tam uygulamayı istiyor.” diyor.

Evet öyle istiyoruz. Tam doğru anlamışsın, yani İslâm’ın eksiksiz uygulanmasını istiyoruz. Allah-u Teâlâ Hazretleri’nin emri öyle. Peygamber Efendimiz’in tavsiyesi öyle... Birazcık müslüman ol, birazcık günah işle, birazcık budiste benze, birazcık hıristiyana benze, birazcık yahudiye benze...

Bizim eski başbakanlardan, Ordinaryüs Prof. Sadi Irmak’ın karısı yahudi imiş. Kendisi tabip, ordinaryüs profesör doktor yani. Bizim arkadaşlar anlatıyorlar:

“—Çocuklar, ben demokratım; bizim çocuğu Cuma günü oldu mu beraber alıyorum camiye götürüyorum, namaz kılıyoruz. Cumartesi oldu mu da anasıyla havraya gidiyor.” diyormuş.

Yani sanki bu daha iyiymiş gibi anlatıyorlar anlatırken...

“İnsan biraz hoşgörü sahibi olmalı; zamanı

gelince dans etmeli, zamanı gelince günah işlemeli” gibi, bunu hoş görüyorlar.

Öyle şey yok! Peygamber Efendimiz’in hayatı öyle değildi. Peygamber Efendimiz günaha hiçbir şekilde müsamaha etmiyordu. Evlerinin içine bir nakışlı perde asıldı, üstünde hayvan motifi var diye Peygamber Efendimiz o perdeyi hemen kaldırttı.

Peygamber Efendimiz’in sözü, tavsiyesi neyse, kendimizi ona uyduracağız. Müslümanlığı kendimize uydurmaya çalışırsak, o zaman yeryüzünde ne kadar insan varsa, o kadar Müslümanlık çeşidi olur. Ne kadar millet varsa, o kadar çeşitli Müslümanlık olur. Yugoslav Müslümanlığı, Arnavut Müslümanlığı, Yunan

Müslümanlığı, Bulgar Müslümanlığı, Türkiye Müslümanlığı, Laz Müslümanlığı, Kürt Müslümanlığı, Trabzon Müslümanlığı, Diyarbakır Müslümanlığı, Şam Müslümanlığı, Irak Müslümanlığı, İran Müslümanlığı...

Öyle şey olmaz! Darmadağın olur din. Çığırından çıkar. Herkes Kur’ân-ı Kerîm’in çizgisine, hizaya gelecek! Önde gidenler geriye gidecek, geride kalanlar öne gelecek, o çizgiye gelecek. Herkes Rasûlüllah Efendimiz’in çizgisine gelecek. Sünnetin çizgisine gelecek, öyle hareket edecek.

Peygamber Efendimiz rüyaya önem verirdi, yorumlardı ve yorumladığı gibi de çıkardı.

h. Sabahın Sünnetinden Sonra Uzanırdı

Hız. Âişe RA Validemiz'den naklediliyor:¹¹

كَانَ إِذَا صَلَّى رَكَعَتِي الْفَجْرِ اضْطَجَعَ عَلَى شِقِّهِ
الْأَيْمَنِ

(خ. عن عائشة)

RE. 536/13 (*Kâne izâ sallâ rek'ateyi'l-fecri, ittaca alâ şikkıhi'leymeni.*)

(*Kâne izâ sallâ rek'ateyi'l-fecri*) “Peygamber SAS Efendimiz sabah namazının iki rekâtlık ilk sünnetini kılınca, (*ittaca alâ şikkıhi'l-eymeni*) sağ yanı üzerine şöyle yatardı. Uyumazdı da hafif uzanırdı.”

Bizim rahmetli Vahdeddin Ağabey anlatıyor:

“—Bir gün bizim mescide [İskenderpaşa Camii] girdim baktım, herkes uzanmış yere.” diyor.

“—Nedir bu?”

Almanya'dan gelen müslüman kardeşler duymuşlar bu hadîs-i şerîfi, sabah namazının sünnetini kılmışlar, hepsi şöyle uzanmışlar. Uyumuyorlar da sünnet yerine gelsin diye sağ

¹¹ Buhârî, *Sahîh*, c.IV, s.336, no:1090; İbni Mâce, *Sünen*, c.IV, s.46, no:1188; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.254, no:26212; Ebû Avâne, *Müsned*, c.II, s.21, no:2166; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.II, s.301, no:824; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.IX, s.76, no:27067; Hz. Aişe RA'dan.

Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.340, no:2168; Fadl ibn-i Abbas RA'dan. Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.II, s.463, no:3310; Abdullah ibn-i Amr RA'dan. Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.45, no:4665; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.VII, s.50, no:17901; *Câmiü's-Sağîr*, c.II, s.192, no:6739.

yanlarına böyle bir uzanmışlar.

Hız. Âişe Validemiz'in anlattığına göre, demek ki evde yapıyordu öyle. Ezan okunduğu zaman sünneti evde kılarırsınız, buraya camiye gelebilerseniz öyle gelirsiniz. Hem ev ibadetten nasibini almış nurlanmış olur, hem de böyle bu sünneti de yaparsınız. Şöyle bir uzanırsınız Efendimiz böyle yapardı diye, ne güzel olur.

Çünkü bir insan Peygamber Efendimiz böyle yapardı diye öyle yaptı mı sevap kazanır. Uyurdu, uyursun sevap kazanırsın. Sütü böyle içerdi, içersin sevap kazanırsın. Her şeyimizi ona uydurmamız gerekiyor.

i. Başladığı Nafile İbadete Devam Ederdi

Müslim Hz. Aişe RA'dan şöyle rivayet ediyor:¹²

كَانَ إِذَا صَلَّى صَلَاةً أَثْبَتَهَا

(م. عن عائشة)

RE.536/14 (*Kâne izâ sallâ salâten esbetehâ.*)

“Peygamber SAS Efendimiz nafilelerden bir namaz kılmaya başladığı zaman, onda sebat

¹² Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.284, no:1378; Neseî, *Sünen*, c.II, s.415, no:574; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.40, no:24170; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.457, no:4188; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.485, no:1556; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.IV, s.446, no:1577; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.II, s.194, no:1169; Ebû Avâne, *Müsned*, c.I, s.320, no:1139; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VII, s.461, no:4489; Hamîdî, *Müsned*, c.I, s.95, no:183; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.20, no:28; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.394, no:1115; Hz. Aişe RA'dan

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.50, no:17902; *Câmiü's-Sağîr*, c.II, s.192, no:6740.

ederdi.”

Yani diyelim ki, bizim hocalarımız bize ne tavsiye etmiş?

“—İşrak namazını kılın, sevaptır.” Tamam, devam edeceksin.

“—Duha namazını kılın.” Tamam, devam edeceksin.

“—Akşam namazından sonra evvabîn namazı kılın.” Tamam, devam edeceksin.

“—Teheccüd namazı kılmak çok sevaptır.”

Devam edeceksin. Yani başladığı namazda Peygamber SAS Efendimiz sebat gösterirdi. Onun yapılmasına gayret gösterirdi.

Peygamber SAS Efendimiz her şeyinde istikrarlı idi. Yaptığı şeyi güzel yapardı, ibadeti de hakkını vererek yapardı. Bizim de öyle yapmamız lazım.

Bir de biz ibadetin şuuruna varmadan yapıyoruz. Meselâ insan abdest aldı, abdest alırken duaları var bunun...

Abdest alacak kimse, abdeste başlarken *Eûzü-Besmele* çeker. Ellerini yıkarken şu duayı okur:

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَعَلَ الْمَاءَ طَهُورًا وَجَعَلَ الْإِسْلَامَ
نُورًا

(*El-hamdü li'llâhi'llezî ceale'l-mâe tahûren, ve ceale'l-islâme nûrâ*) [Suyu temizleyici, İslâm'ı da nur kılan Allah'a hamd olsun!] Ağız yıkanırken:

اللَّهُمَّ اسْقِنِي مِنْ حَوْضِ نَبِيِّكَ كَأْسًا لَا أَظْمَأُ بَعْدَهُ
أَبَدًا

(Allàhümme eskınî min havdı nebiyyike ke'sen, lâ ezme'u ba'dehû ebedâ) [Ey Rabbim, bana Peygamberinin havzından bir kâse içir, ondan sonra hiç susamayayım!]

Buruna su verilirken:

اللَّهُمَّ لَا تَحْرِمْنِي رَائِحَةَ نَعِيمِكَ وَجَنَانِكَ

(Allàhümme lâ tahrimnî râihate naîmike, ve cinânike) [Allah'ım, Beni nimetlerinin ve cennetlerinin güzel kokularından mahrum etme!]

Yüz yıkanırken:

اللَّهُمَّ بَيِّضْ وَجْهِي بِنُورِكَ يَوْمَ تَبْيَضُّ وُجُوهُ
وَتَسْوَدُّ وُجُوهُ

(Allàhümme beyyid vechî bi-nûrike, yevme tebyeddu vücûhun ve tesveddü vücûh) [Ey Rabbim! Nice yüzlerin beyaz, nice yüzlerin kara olacağı o günde yüzümü nurunla beyaz kıl, nurlandır. Ahirette yüzümü kara etme!] Sağ kol yıkanırken:

اللَّهُمَّ أَعْطِنِي كِتَابِي بِيَمِينِي وَحَاسِبِنِي حِسَابًا
يَسِيرًا

(*Allàhümme a'tınî kitâbî bi-yemînî, ve hâsibnî hisâben yesîrâ*) [Ey Rabbim! Kitabımı sağ elime ver ve hesabımı kolay gör!] Sol kol yıkanırken:

اللَّهُمَّ لَا تُعْطِنِي كِتَابِي بِشِمَالِي وَلَا مِنْ وَرَاءِ
ظَهْرِي وَلَا تُحَاسِبْنِي حِسَابًا شَدِيدًا

(*Allàhümme lâ tu'tınî kitâbî bi-şimâlî, ve lâ min verâi zahrî; ve lâ tuhâsibnî hısâben şedîdâ*) [Ey Rabbim, kitabımı sol elime verme, arkamdan da verme ve hesabımı zorlaştırma!] Baş meshedilirken:

اللَّهُمَّ غَشِّنِي بِرَحْمَتِكَ وَأَنْزِلْ عَلَيَّ مِنْ بَرَكَاتِكَ

(*Allàhümme gaşşinî bi-rahmetike, ve enzil aleyye min berakâtik*) [Allah'ım, beni rahmetinle sar, üzerime bereketlerinden indir!] Kulak meshedilirken:

اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِنَ الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ
فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ

(*Allahümme'c'alnî mine'llezîne yestemiùne'l-kavle feyettebiùne ahsenehû*) [Ey Rabbim, beni sözü dinleyip de ona en güzel şekilde tâbî olanlardan eyle...]

Boynunu meshederken:

اللَّهُمَّ أَعْتِقْ رَقَبَتِي مِنَ النَّارِ

(*Allâhümme a'tık rakabetî mine'n-nâr*) [Ey Rabbim, benim boynumu ateş esaretinden kurtar!] Ayaklar yıkanırken:

اللَّهُمَّ ثَبِّتْ قَدَمَيَّ عَلَى الصِّرَاطِ يَوْمَ تَزُولُ فِيهِ
الْأَقْدَامُ

(*Allâhümme sebbit kademeyye ale's-sıratı yevme tezûlü fîhî'lakdâm*) [Ey Rabbim! Nice ayakların kaydığı günde benim ayaklarımı sırat üzerinde sabit kıl! Ayağımı sırat köprüsünden kaydırıp beni cehenneme düşürme...]

“Yâ Rabbi! Benim ayaklarımı senin yolunda, sırât-ı müstakîmde, cehennemin köprüsü sıratında sabit eyle, kaydırma, düşürme...” diye, “gözümü nurlandır” diye, “aklımı ziyade eyle” diye dualar var; o duaları yapacak.

Namazda söylediği şeylerin hakkını verecek, mânasını bilecek. Rükûya vardığı zaman tam duracak, kalktığı zaman tam duracak. Hızlı hızlı ve şuursuz yapmayacak. Nereye gittiğini, ne yaptığını bilmez bir tarzda yapmayacak.

Peygamber Efendimiz sebatlı idi. Hocamız Rh.A'i de hep öyle düşünüyorum; çok istikrarlı ve çok sebatlı idi. Şu İskender Paşa'ya duayı dünyanın neresini dolaşsa ihmal etmezdi. İskender Paşa'ya duayı illa yapacak. Vâdettiği şeyi yerine getirirdi ve vefâ gösterirdi.

Allah-u Teâlâ Hazretleri cümlemizi vefalı, gayretli, istikrarlı, sebatlı kullar eylesin... Güzel huylara sahip eylesin, çirkin huylardan

uzak eylesin... Cennetiyle, cemaliyle müşerref
eylesin...

Fâtiha-i şerîfe mea'l-besmele!

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN
19. 02. 1989 - İskenderpaşa Camii

[Bütün HADİS DERSLERİNE PDF olarak
ulaşmak için tıklayınız.](#)

SERVER
Kürsü